

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת צו-פרה

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
20:19	19:33	18:41*	י-ם
20:16	19:31	18:39	ת"א
20:18	19:33	18:41	חיפה
20:17	19:32	18:41	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 18:21

ונשלמה פרים שפתינו ובצערנו

כאילו הקריב אשם, ולכן כתבה כאן הציווי לכהנים, והיינו לעוסקים בתורת ה' שהם חשובים ככהנים (כידוע מדברי הרמב"ם סוף הל' שמיטה ויובל), ומפני כן נאמר בפרשתנו אחר ביאור כל הקרבנות, זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבחה השלמים (ו' ל"ז), ולמדו מכאן רבותינו (מנחות ט"ז) כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא חטאת ולא מנחה ולא אשם. ובזה יגדל צערנו על חסרון הקרבנות כאשר נדע ונבין שלא רק הקרבן נחסר מאיתנו, אלא הכפרה וההתקרבות לה' שהקרבן היה פועל בהקרבנו, ובכך יושלמו שפתינו כאילו הקרבנו ממש את פרינו.

והנה השבת אחר שנקרא את פרשת השבוע פרשת צו, נקרא פרשת פרה, כהכנה לקראת חג הפסח, שבו בזמן שבית המקדש היה קיים היו מקריבים את הפסח, והיו צריכים להקריבו בטהרה, ומי שהוא טמא מת לא היה יכול להקריבו, ולכן היו מזים עליהם אפר פרה אדומה בכדי לטהרם, וגם כיום שאין לנו אפר פרה אדומה אנו קוראים פרשת פרה, להתפלל לפניו יתברך שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה (משנ"ב סי' תרפ"ה ס"ק א'). וכונת הדברים שאנו מצפים ומיחלים שמהרה יבנה המקדש (עיי' בראש השנה ל' וסוכה מ"א), ואז גם עלינו יחולו כל חובת הטהרה בכדי שנוכל להקריב קרבנות, וכמו בזמן שבית המקדש היה קיים.

והינה עוד פרה שהיינו רוצים להשלים בשפתינו, ולפי האמור אפשר להוסיף, שכשם שלימוד הקרבנות מעלה עלינו כאילו הקרבנום ובלבד שיהיה לנו צער על חסרונם, כך ממש לימוד פרשת פרה מעלה עלינו כאלו שרפנו פרה והיינו ממנה על גופנו ונטהרנו מטומאת המת, אבל כל זה בתנאי שנצטער על חסרון הפרה אדומה ובית המקדש בזמן הזה, ולכן אנו קוראים פרשת פרה להעלות על ליבנו זכרונם והצער על חסרונם.

ונדע נאמנה שענין הטהרה הזו איננו משהו סגולי שאינו מובן, אלא הטהרה היתה משפיעה על טהרת ליבו ושכלו של האדם, וכמו שניווכח מדברי רבנו החיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת א' אות כ"ו) וז"ל: והן עתה בשגם המצא ימצא מי שרוצה להתקדש ולפרוש מדרכי העולם, אף שיטרה טורח גדול לא יעלה בידו, כי הטומאות חדשות גם ישנות אשר אנחנו ואבותינו במ היו בעורנו, כי הטהרה מעכבת, ובכל טורח וקושי לא משיג אלא מעט. ואני בעניותי פשיטא לי דרבינו האר"י זצ"ל היה נטהר באפר פרה על יד אליהו זכור לטוב, ואז נחה עליו רוח הקדש להפליא, והגם כי לא ראיתי כתוב רמז מזה ולא שמעתי, לבי אומר לי שהרב ז"ל היה מעלים הדבר העלם נמרץ לרוב ענותנותו. עכ"ל. הרי שישנו קושי גדול להטהר בעבודת ה' יתברך, ועל ידי אפר הפרה ליבם היה נפתח כאולם להבין כל דבר בתורה, ולהשיג השגות רוחניות נפלאות אשר אוזן לא שמעתם, וכמו שמסופר על רבנו האר"י מפי תלמידו מהרח"ו (כמבואר בהקדמה לעץ חיים), וכאמור בדברי החיד"א כל זה השיג על ידי אפר פרה אדומה. וביודענו זה יגדל צערנו עד מאוד, כמה חסרון הטהרה גורם לנו חסרון בהשגת התורה ובעבודת ה' הטהורה, ועל ידי כך יפעלו הדברים בנפשתינו טהרה וקרבת ה', אמן כן יהי רצון.

פרשתנו פותחת בביאור תורת העולה והמנחה והחטאת והאשם, ולכאורה הדבר תמוה, הלא כבר בפרשת ויקרא ביארנו את תורת כל הקרבנות הללו באר היטב, ונראה שזה מה שהוקשה לו לרש"י ולכן כתב: זאת תורת העולה וגו' - הרי הענין הזה בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים שיהא כשר כל הלילה, וללמד על הפסולין איזה אם עלה ירד ואיזה אם עלה לא ירד, שכל תורה לרבות הוא בא לומר תורה אחת לכל העולים ואפי' פסולין שאם עלו לא ירדו. ע"כ. והיינו שיש כאן תוספת על האמור בפרשת ויקרא, ולכן נאמר כאן בלשון תורה, "תורת העולה" תורת החטאת", ולא כמו שנאמר בפרשת ויקרא. אלא שקצת קשה מדוע לא כתבה זאת התורה בפרשת ויקרא בפעם אחת את כל תורת העולה והיתה חוסכת חזרות מיותרות בפרשתנו של ציוויים שונים שכבר נאמרו בפרשת ויקרא.

והרמב"ן בתחילת פרשתנו כתב וז"ל: אמר הכתוב בפרשת ויקרא דבר אל בני ישראל, כי שם יצוה בהבאת הקרבנות, וישאל מביאים אותם, וכאן אמר "צו את אהרן", כי ידבר במעשה הקרבנות, והכהנים יעשו אותם. עכ"ל. ונראה שגם הוא הוקשה לו כפילות הדברים אלא שמתרץ אחרת, שבפרשת ויקרא ציוה את בני ישראל להביא את הקרבנות, ובפרשת צו ציוה את הכהנים להקריבם, אולם כאשר נעיין בפרשת ויקרא נראה שהתורה מצוה שם גם את הכהנים על מעשה עבודתם, ונראה שלכן מיאן רש"י בתירוץ זה וכתב שבא להוסיף על האמור בפרשת ויקרא, אלא שהרמב"ן הוקשה לו כמו שהקשינו שא"כ היה אומר הכל בפרשת ויקרא, ולכן פירש שכאן הוא ציווי לכהנים. ואין ספק שבדברי שניהם נכונים, והאחד משלים את השני כמבואר למעין.

ובדרך רמז חשבתי להסביר בס"ד, ע"פ דברי התיבת גומא (ויקרא ו' ב) שהביא מה שכתב בספר קרבן אהרן בהקדמתו, שבזמן הזה מי שלומד דיני הקרבנות נחשב לו גם לימוד וגם עשיה ביחד, כאילו הקריב את הקרבן בשעת לימודו. ואולם זאת בתנאי שידאג ויתאונן על שאי אפשר לקיים קרבנות בזמן הזה ונשלמה פרים שפתינו, ועל פי זה ביאר הפסוק "זאת תורת העולה" שהיא תחשב כעולה "על מוקדה" אע"פ שלא הקריבה בפועל, וכל זה בזמן הגלות וזה שנאמר "כל הלילה עד הבקר", והיינו הגאולה שנמשלה לבוקר, שעד אז אי אפשר להקריב וצריך לימוד שיחשב לנו כאילו הקריב, אבל זה בתנאי שיהיה לו רוח נשברה על כך שאינו יכול להקריב, וכמו שנאמר "זבחי אלוקים רוח נשברה", שצערנו שאי אפשר להקריב נחשב כזבח לפניו יתברך. עכ"ל.

ולפי זה אפשר לומר שלכן חזרה התורה לפרש לנו שוב את תורת העולה ושאר הקרבנות, ושינתה שם לקוראם כאן בשם תורת העולה ותורת החטאת וכו', לומר לנו שייגיע זמן שלא יוכלו להקריב בני ישראל בפועל להביאם לבית המקדש, ואולם על ידי שיעסוק בתורתם יחשב לו כאילו הקריבם וכמו שאמרו רבותינו (מנחות ק"ג.) זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתר, הי' ישמרו ויצילם מכל צרה ופגע.

מחסות
לוח ניסן
 מחסות ויזמיות
 לבתי כנסת וישיבות
 077-2233565

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות לראש חודש (המשך, ברכת הלבנה)

מט. עוד כתוב במסכת סופרים (פ"כ ה"ב) שאחר אומרו סימן טוב יאמר: ברוך יוצרך ברוך עושך ברוך קונך ברוך בוראך, ע"כ. וכן נראה מלשון השו"ע (סי' תכ"ו סעי' ב') [שכתב ברוך יוצרך תחילה ואז כתב וכו', הרי שבדאי לא הקפיד על סדר העולמות, וכמו שזכיר סברא זו בהמשך], ואולם מדברי רבנו בחיי (שמות י"ב סוף פס' ב', וציון אליו החיד"א שיובא בסמוך) נראה שגורס במסכת סופרים ברוך בוראך תחילה ואח"כ ברוך יוצרך, וכן נראה מלשון הטור שכתב: ברוך בוראך ברוך יוצרך. [ומ"מ גם מדבריהם רואים שלא הקפידו על סדר העולמות שהרי התחילו מהבריאה]. וכן הוא לפי הקבלה, שבספר מבוא שערים (דרוש ברכת הלבנה) גרס ברוך יוצרך ברוך עושך ברוך קונך ברוך בוראך, וביאר הענין ע"פ הסוד. [ונביא סיכום דבריו: שאנו אומרים דרך תפילה ברוך יוצרך, רצוננו לומר שיתברך היצירה כדי שהיצירה יברך לעשיה, וזה שאומרים ברוך עושך, וכשיחבר ה' עם ה' תתאה שהוא ישראל שיכנס בירושלם תתאה, אז ברוך קונך שהוא אצילות יברך לבריאה, וזהו ברוך בוראך שיתחבר הו"ד עם ה' עלאה שהיא ירושלם דלעילא. עכ"ל].

נ. ואמנם בספר פרי עץ חיים (שער ראש חודש פ"ג) כתב: ויאמר ברוך עושך ברוך יוצרך, עשייה ויצירה. ברוך בוראך, בריאה. קונך, אצילות. ע"כ. וזה כסדר העולמות. והנה החיד"א בספרו מחזיק ברכה (סי' תכ"ו אות ג') כתב שיש מהמקובלים שאומרים עושך יוצריך בוראך קונך, כסדר העולמות מלמטה למעלה, ואולם בקטנותו שמע מרבנו אור החיים הקדוש שהיה אומר כסדר מסכת סופרים שבידנו, ברוך יוצרך עושך קונך בוראך, ראשי תיבות יעק"ב, ואף שהאור החיים היה בקי בקבלה, היה אומר שמאחר שכך הנוסחא במסכת סופרים ולא מצינו שהרב האר"י זצ"ל היה אומר בהפך, אין לשנות. והוסיף החיד"א שהמקובל מהר"ן שפירא בעל "מצת שמורים" כתב שעיקר הנוסחא ברוך יעק"ב, ופירשה על דרך הסוד [והוא הפירוש שהבאנו לעיל מהמבוא שערים ומחברת הקודש], וא"כ אף על דרך הסוד כך צריך לומר. אלא שאח"כ ראה שבאגרות הרמ"ו (סו"ס י') חולק על מהר"ן שפירא הנזכר, וכתב שצריך לומר כסדר העולמות ושכן מצא להרמ"ע, עכ"ל. ומ"מ נראה שהכרעתו כדעה הראשונה, ואינו חוזר בו מפני דעת הרמ"ו והרמ"ע. [וכן נראה מספרו מורה באצבע (אות קפ"ה) וז"ל: יאמר ברוך יוצרך עושך קונך בוראך, ולא כמתחכמים לומר כסדר אבי"ע מלמטה למעלה, כי נוסחת רבותינו זכרונום לברכה במדרש (מס' סופרים שם) ברוך יעק"ב. וגם ראיתי להרב המקובל נתן שפירא זלה"ה קרא תגר על המשנים, ופירש נוסחת יעק"ב על דרך האמת, ומינה לא תזוע. ומיהו אחר זמן רב ראיתי להרמ"ו (אגרות הרמ"ו סי' י') שחלק על מהר"ן הנזכר. עכ"ל. ובכל זאת לא שינה לשונו וכתב בתחילה לא לזוז ממנה]. ונראה הטעם מפני שכך העיקר בספר מבוא שערים ומחברת הקודש, ובאמת שכן הוא בסוד הרש"ש, וכן המנהג כיום בין אצל האשכנזים ובין אצל הספרדים.

נא. עוד כתוב במסכת סופרים (שם) ורוקד ג' ריקדות כנגדה ואומר ג"פ כשם שאני רוקד כנגדך ואיני נוגע ביך כך אם ירקדו אחרים כנגדי [להזיקני] לא יגעו בי. עכ"ל. וכן הובא בטור (סי' תכ"ו) ורוקד ג' פעמים ואומר בכל פעם כשם אני

רוקד וכו', וכן הוא ברמ"א (שם הגהת שו"ע סעי' ב'), וכן מנהג האשכנזים לומר בלשון יחיד, כשם שאני רוקד. ואולם בספר כסא רחמים להחיד"א (על מסכת סופרים שם) כתב שמנהגנו לומר כשם שאנו מרקדים וכו', בלשון רבים, ע"ש. [וכן הוא הלשון במבוא שערים ובמחברת הקודש, ואולם בספר פרי עץ חיים הגירסא בלשון יחיד כלשון המסכת סופרים]. ועוד משמע מדברי המסכת סופרים שבכל פעם עושה קפיצה אחת או הגבהה אחת [עיין בהלכה הבאה מהו ריקוד], ואח"כ אומר כשם שאני וכו', ואילו המנהג כיום לרקד ג' פעמים, ולומר כשם שאני וכו' ושוב לרקד ג' פעמים ולומר כשם שאני וכו', וכך פעם שלישית, וכן מתבאר מדברי הפרי עץ חיים (שם) וכן מסדור הרש"ש שבכל פעם צריך לדלג ג' פעמים ולכוין להעלות ג' עולמות בריאה יצירה עשיה לאצילות, ונראה שכל הענין ע"פ הסוד אך לפי הפשט לא מצאתי מקור לזה.

נב. והנה צריך לבאר מה הם הריקודים הללו, ומלשון המאירי (סנהדרין מ"ב.) שכתב: והזכירו בכאן על מקצת חכמים שהיו קופצים ומברכין, וכן נהגו רבים עכשיו לעשות שלש קפיצות דרך שמחה וחייבת מצוה. עכ"ל. לכאורה משמע שהרקוד הזה הוא קפיצה, אבל יותר נראה שאין כונתו לדברי המסכת סופרים לרקוד אחר הברכה, אלא בשעת הברכה, שהרי כתב שהיו קופצים ומברכים, מ"מ אפשר קצת לשמוע ממנו שיש ענין לקפוץ בברכת הלבנה. ובספר פרי עץ חיים (שם) כתב שידלג ג' דילוגים, ומשמע קפיצות ממש, דהיינו שמרים שתי רגליו מן הארץ. ואולם בספר השל"ה הקדוש (שער האומיות קדושה אות כ"ח) כתב: ברגלים רוקד שלוש פעמים, ואומר, כשם שאני רוקד כו'. וקבלתי ממורי הגאון החסיד מהר"ע ז"ל, ליוזהר במאוד כשרוקד שלא יכרע ברכיו לרקוד, כי אז היה נראה חס ושלום כאילו היה כורע נגד הלבנה, אלא יסמוך על אצבעות רגליו וירקוד. עכ"ל. ומלשונו נלמד שזה רק הגבהת הרגלים. [ונראה שכל אחד יעשה כפי מה שיכול, שמי שיכול לקפוץ ממש בהגבהת שתי רגליו, כך יעשה, ומי שאינו יכול לקפוץ לפחות יגביה את שתי רגליו].

נג. מובא בספר טעמי המנהגים (סוף עניני ראש חודש) בשם האדמו"ר מרוז'ין סגולה לכאב שיניים, שבברכת הלבנה אחר המילים "כך לא יוכלו כל אויבי לנגוע בי" שיאמר: ולא יהיה לי כאב שיניים, ובספר ילקוט יוסף (דיני ברכת הלבנה עמ' קס"ג הל' כ"ח) כתב שמנהג מרן הגר"ע יוסף זצ"ל להוסיף: לא יוכלו ליגע בנו לא בגופינו לא בממונינו ולא בכל אשר לנו, ולא יעשו בנו שום רשע כלל ועיקר. ע"כ. [ועיין שם שהביא הסגולה לכאב שיניים מספר טעמי המנהגים אלא שבהלכה למעלה כתב לומר זאת בלחשיה, וזה לא נזכר בספר טעמי המנהגים, ואולי הטעם שלא יחשבו שזה חלק מנוסח התפילה שאחר ברכת הלבנה. ועיין עוד בילקוט יוסף (שם עמ' קס"ב הל' כ"ח) שכתב: אין לשנות מהנוסח המקובל ואין אנתנו יכולים ליגע בך, שאף שבשנים האחרונות בני אדם עלו על הירח, מכל מקום הכוונה היא על דרך כלל, ועל שעת הברכה במקום שנמצא שאין הוא יכול ליגע בלבנה. עכ"ל, ודבריו נאמנו מאוד].

